SBUF Informationsprojekt

Projekttid maj 2012-maj 2013

DIGITALISERING AV BYGGFORSKNINGSRAPPORTER

Sammanfattning

Helena Klein

Avd Byggnadsmaterial, LTH
Maj 2013

SBUF Informationsprojekt: Digitalisering av byggforskningsrapporter

I juni 2012 påbörjades ett arbete med avsikten att samla alla publikationerna som utgavs av tidigare *Byggforskningsrådet, BFR* (1960-2000), samt av deras föregångare *Statens kommitté* resp. *Statens nämnd för byggnadsforskning* (1942-1960). Målet var att både öka tillgängligheten till tidigare forskning via en webbaserad databas, men även samtidigt påbörja en digitalisering av ett mindre urval skrifter som fortfarande efterfrågas eller är av historiskt intresse.

Bakgrund

Byggforskningsrådets uppgift var, förutom att finansiera forskning inom byggande och samhällsplanering, även att informera om forskningsresultaten. Detta skedde i en omfattande publiceringsverksamhet under årens lopp. Totalt ca 4500 skrifter publicerades i olika serier, varav de mest välkända var *R (rapporter), D (documents), och T-skrifter*, som vände sig till olika målgrupper. Målgrupperna var i huvudsak forskarvärlden, både nationellt och internationellt, men också direkt till branschen samt allmänheten i form av handböcker, praktiska anvisningar, informationsskrifter etc. I stort sett alla tänkbara ämnen behandlades inom byggande och samhälle, i mycket vid bemärkelse.

Förutom den egna utgivningen presenterade BFR också i årliga *Skriftutgivningar* all forskning och resultat som även utgavs direkt av de olika högskolorna och forskningsinstituten m fl. Förutom att skrifterna var indelade efter serie, författare och ämneskategorier, så innehöll de alla korta referat eller ibland mycket omfattande sammanfattningar på upptill 2 A4-sidor med klassifikation och nyckelord, i synnerhet för åren 1969-1975.

Syfte

Skrifterna har med åren blivit mer och mer svåråtkomliga, dels för att de placerats i magasin på de olika biblioteken, dels för att de bara kan sökas på titel och författare, mer sällan på ämnesord. *Byggdok (Institutet för byggdokumentation 1966-2003)* som fått i uppdrag av BFR att tillgängliggöra alla forskningsresultaten i sin databas med startår 1974, finns inte de tidigare rapporterna inlagda. I sammanhanget kan nämnas att efter Byggdoks slutliga nedläggning av databasen vid årsskiftet 2006/2007, har jag, med hjälp av Halmstad högskolebibliotek, kunnat återskapa Byggdoks databas som numera finns fritt tillgänglig med över en kvarts miljon referenser. Här kan man söka på bland annat alla rapporter som finansierats med FoU-stöd , inte minst drygt 5000 opublicerade anslagsrapporter som nu finns på KTHB.

Genomförande

En av förutsättningarna för att kunna genomföra detta projekt, var att genom dåvarande byggbiblioteket, som numera ingår som en del i V-husets bibliotek på LTH, fått överta hela kompletta samlingen av byggforskningens skrifter inkl. internt material i pärmar etc. Även materialet från *SIB, Institutet för byggnadsforskning* ingick, som på grund av omlokaliseringen till Gävle 1976 fram till nedläggningen 1993, utgav en egen publikationsserie.

Den andra förutsättningen som underlättade var att vi kunde dra nytta av Libris, den nationella bibliotekskatalogen, som produceras av KB, Kungliga biblioteket. KB har särskilt ansvar att registrera allt svenskt utgivet material. Då jag är bibliotekarie med mångårig erfarenhet och med särskilt intresse för katalogisering, såg jag som huvudpoäng att kunna utgå från Libris som bas, och därefter anlita en expert i Halmstad högskolebibliotek för en s.k. Libris-import. Resultatet blev en webbaserad databas skapad i det användarvänliga programmet Filemaker, i likhet med ”återskapade” Byggdoks databas.

Istället för att bara lägga in alla biblioteksposter från Libris rakt upp och ner i en ny databas, utnyttjades de heltäckande *Skriftutgivningarna* (1969-1994) vars sammanfattningar nu har infogats till respektive post i Libris. Beträffande skrifterna före 1969 och efter 1994, så har sammanfattningarna istället hämtats från olika håll, t ex bokomslag, förorden, verksamhetsberättelser, och för de nyare t ex från Byggdok och tidskriften Byggforskning.

Detta både utökar och förenklar sökmöjligheterna och i förlängningen borde sannolikt intresset öka, så att skrifterna efterfrågas mer och beställs oftare från biblioteket som har serierna. Nu finns också alla de 23 Skriftutgivningarna samt Litteraturförteckningen från 1944-68, tillgängliga i helhet på databasens webbplats för sökning och bläddring. Detta är viktigt, inte minst för att ett stort antal rapporter kopplade till anslag från BFR

har publicerats direkt av högskolor och forskningsinstitut. Dessa kan ofta vara svårare att hitta, för att de kan ingå i en rapportserie som biblioteken inte registrerar mer än på en samlad huvudpost. Om man däremot via ämnesord och referat hittar en skrift av intresse via skriftutgivningarna, kan de beställas fram via biblioteken. Värt att veta är att förutom KB, har universitetsbiblioteket vid Lunds universitet uppdraget att tillhandahålla allt svenskt utgivet material för utlåning, enligt pliktleveranslagstiftningen..

Arbetsmetod

Varje post i Libris har gåtts igenom och kompletterats med ev. fler författare, då gränsen normalt är tre. För att kunna söka fram alla posterna för senare import till den beställda webbdatabasen, har en ”osynlig söksträng” lagts till i ett beståndsfält för V-husets bibliotek (”852x-fält”), med texten: bfr+årtal utan mellanslag, t ex bfr1983 eller bfr1958 osv. Det har visat sig väldigt användbart då man så enkelt bara kan skriva t ex bfr199* i fritextsök, för att få fram hela 90-talets utgivning, osv. Dessutom har V-husets bibliotek en ”unik hyllplacering” som även går att söka på i fritextfältet i Libris: ”bfr-samling”.

- http://libris.kb.se/hitlist?q=bfr19*+OR+bfr2000&d=libris&m=50&p=1&s=c (bfr19* OR bfr2000)
- http://libris.kb.se/hitlist?q=bfr-samling&d=libris&m=50&p=1&s=a (bfr-samling)

För att man skall få överblick av hela utgivningen har jag skapat en excel-lista i PDF och då är Librislänken klickbar så man kan få fram alla skrifter. Andra listor (för alla R-rapporter och D- och T-skrifter) finns också samlade både på databasens webbplats under fliken BFR–skriftserier och här via länken:

- http://www.byggnadsmaterial.lth.se/personal/helena_klein/projektet_arvet_efter_bfr/bfr_skrifter/

Digitalisering

I projektet fanns det ekonomiskt utrymme för att skanna ett mindre urval rapporter. Eftersom kvantiteten och ämnesspridningen gör det svårt att välja vilka som är mer intressanta än andra, har samråd skett med flera forskare och andra inom branschen. Men projektet är också planerat och uppbyggt så att det enkelt går att fortsätta framöver om intresse och efterfrågan finns.

- Lista med 138 skannade skrifter till PDF, varav ca hälften är ur särtrycksserie med tidskriftsartiklar

Båda böckerna om Byggforskningens historia som publicerades i samband med 50-årsjubileet har även inskannats till PDF, och finns både via Libris och webbdatabasens hemsida samt via projektets sida:

- http://www.byggnadsmaterial.lth.se/personal/helena_klein/projektet_arvet_efter_bfr/bfr_kort_historik/

Resultat

I och med att sammanfattningarna till nästan varje skrift skannats, så är det mycket lättare att både söka och hitta via flera olika sökbegrepp. T ex har personalen i V-husets bibliotek här på LTH tydligt märkt att BFR-skrifterna har utlånats avsevärt mer än tidigare bara under det senaste halvåret.

Den webbaserade databasen har beställts av samme expert på Halmstads högskolebibliotek som anlitades för Byggdoks databas 2010. Databasen och sökgränssnittet är utvecklat i Filemaker. Genom sökningen direktlänkas man till Libris nationella bibliotekskatalog för mer information och för vilka bibliotek som tillhandahåller skriften om den inte har inskannats till PDF redan.

Databasen kan nås via Halmstad högskolas server : http://bibweb.hh.se/Byggforskningen

Finns det intresse att skanna fler skrifter så vore det en idé att inrätta en slags referensgrupp av forskare och andra med kunskaper i de olika ämnena för att kunna välja ut de mest relevanta och intressantaste skrifterna.

Lund den 15 maj 2013

Helena Klein
http://www.byggnadsmaterial.lth.se/personal/helena_klein/